

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Матеріали і тези VIII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(14-15 жовтня 2022 р.)

1 том

ОДЕСА 2022

4. Малашевська І. Методика музичнотеоретичної підготовки майбутніх учителів музики на історико-стильовій основі. Автореферат. дис. ... канд. педагогічних наук. Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ, 2005. 20 с
5. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Режим доступу: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/V.-Moskalenko-Lektsiyi-z-muzichnoyi-interpretatsiyi-Navchalnij-posibnik.pdf>
6. Шип. С. Музична форма від звуку до стилю: Навчальний посібник. Київ. Заповіт, 1998. 368 с.

Наталія СОБКО

*Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Україна*

Науковий керівник О. Мартиненко
кандидат педагогічних наук, доцент

УПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВОГО ФОЛЬКЛОРУ В ЗМІСТ МИСТЕЦЬКОГО ПРОДУКТУ

У сучасному українському суспільстві провідного значення набуває національно-патріотичне виховання дітей та молоді. У Державних документах про освіту: Законі України «Про освіту», Законі України «Про позашкільну освіту», «Стратегії національно-патріотичного виховання» окреслюється важливість виховної роботи і, перш за все, національно-патріотичного виховання. В «Стратегії національно-патріотичного виховання» зазначено, що «В Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідування європейських цінностей [2].

Цей напрямок виховання вибудовується як комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державотворення, закладів освіти та культури, роботи громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів. Найважливішим у формуванні високої патріотичної свідомості молоді, зміцненні почуття вірності, любові до Батьківщини є ціннісне ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації, культури. Особливої актуальності та значущості національно-патріотичне виховання набуває саме

зараз в умовах воєнного стану в Україні [3]. Утвердити в свідомості і почуттях людини патріотичні цінності, переконання, викликати повагу до культурної та історичної спадщини держави – завдання першочергове і невідкладне.

Саме зараз працівники освітнього та мистецького фронтів України мають акцентувати увагу на вивченні та популяризації культурної спадщини свого народу, яка проявляється у світогляді українців, національній самосвідомості та вдачі, осмисленні та збагаченні свого буття, в етичних орієнтирах, релігійних віруваннях, правових нормах, смаках і уподобаннях, наукових і художніх зверненнях, міфологічних і художніх образах, логічних поняттях, закріплених у національній мові.

Одним із потужних засобів національно-патріотичного виховання є мистецтво танцю, яке зберігає багатий скарб національної культури (рухи, музику, театралізацію).

Мета статті полягає у визначенні концептуальних основ роботи хореографа над створенням мистецького продукту на основі фольклорного матеріалу як засобу навчання та виховання дитини.

Одним з дієвих засобів виховання і навчання дітей здавна є український фольклор. Термін «Фольклор» започаткував у 1846 році Вільям Томас з метою охоплення багатих усних культурних традицій у всьому світі. Термін Фольклор (*Folklore*) утворився зі злиття двох слів: «folk» – що означає «народ» і «lore» – знання або мудрість. Визначення фольклору досить обширне, розподіл – умовний, «проте, основним критерієм є наступний критерій: щоб вважатися фольклором, щось повинно бути передано усно через кілька поколінь, будь то притча, казка, пісня» [4]. А. Богот говорив про те, що втрата національного фольклору для української нації може стати втратою часточки своєї душі, своєї самобутності, що в свою чергу негативно вплине на культурно-історичний розвиток народу

Для нашого дослідження є вихідною позиція вітчизняних хореографів, педагогів, балетмейстерів, відомих збирачів та пропагандистів українського танцювального фольклору: В. Авраменка, К. Балог, М. Вантуха, В. Верховинця, П. Вірського, А. Гуменюка, Г. Клокова, В. Петрик, З. Сизоненко, А. Кривохижі, Д. Ластівки та інших. Своєю творчістю вони довели важливу роль танцювального мистецтва в становленні національної духовності майбутніх поколінь. Родзинкою їх постановок був український танцювальний фольклор, який вони вміло впроваджували в народно-сценічний танець. М. Рильський називав В. Верховинця «чародієм танцю», бо він працював з цією мистецькою формою як етнограф-фольклорист, хореограф-науковець та сам був віртуозним виконавцем. Саме він створив майстерні обробки фольклорного танцювального матеріалу і започаткував нові сценічні жанри.

Перші відомості про фольклорний український танець з'явилися в етнографічних розвідках Ф. Колесси М. Маркевича В. Милорадовича, П. Чубинського, Х. Ящуржинського. Вони розглядали хореографічний фольклор, як елемент народної обрядовості. В їхніх працях зустрічається багато прикладів танцювальних пісень, а нерідко й описів танців, що виконувались під час народних свят.

Прикладами мистецьких творів, створених на основі українського фольклору можна вважати: фольк-оперу «Коли цвіте папороть» українського композитора Є. Станковича, вистави «Животоки», «Купальські вогні, «Вертеп» у постановці В. Вовкуна, хореографічну композицію «Харківські забавляночки» у постановці І. Кощавець і М.Кощавець та інші.

Актуальним та важливим і на сьогодні залишається застосування фольклору в роботі освітніх установ. Вважаємо, що кожний вчитель хореографії, керівник дитячого танцювального колективу (гуртка) має впроваджувати в зміст освітнього процесу український фольклор, як важливу форму національно-патріотичного виховання дітей.

Серед багатой палітри українського фольклору (міфи, легенди, жарти, прислів'я, казки, розповіді, пісні, тости, забобони, притчі, танці) доцільно обирати саме ті, які сприятимуть якісному хореографічному навчанню, формуванню соціальних компетентностей та важливих життєвих цінностей. Важливо знати і розуміти значення і місце застосування українського фольклору відповідно до вікових особливостей дітей.

Однією з цікавих та доступних форм фольклору для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку є гра. Бо саме цей вид діяльності відповідає віковим особливостям і є основним методом в навчанні та вихованні дитини. Гру як ефективний засіб національного виховання на уроках дитячої хореографії розглядали В. Верховинець, О. Мартиненко, С. Русова, Б. Стасько, А. Шевчук та ін. Дослідники довели, що тематика українських народних ігор закріплює навички виконання танцювальних рухів, розвиває почуття ритму, артистичні здібності, знайомить з національними традиціями, побутом, обрядами та звичаями, формує найкращі риси національного характеру: сміливість, мужність, людяність, гостинність, винахідливість, доброзичливість. Дитина, яка знає та вміє грати в народні ігри стає обізнаною у сфері культурної та історичної спадщини, відкрита до формування патріотичних установок особистості та патріотичних рис громадянина.

У своїх наукових працях О. Мартиненко визначає особливості хореографічної інтерпретації української народної гри, аналізує репертуарні збірки, визначає етапи роботи над грою, з майбутнім залученням її в танцювальну постановку. Вона пропонує хореографам методику роботи щодо

інтерпретації гри, надає практичні поради для хореографічної обробки її змісту, створення сценографії, наводить результати втілення цих положень у власних постановках створених на основі дитячих українських народних ігор [1].

Актуальність окресленої проблеми допомогла нам визначитися з науково-дослідницьким апаратом нашої випускної кваліфікаційної роботи.

Мета роботи – створити мистецький продукт на основі українських народних ігор.

Завдання: дослідити питання становлення українського народного танцю на фольклорній основі; визначити основні види українських народних ігор з метою їх танцювальної інтерпретації; створити зразок хореографічної сюїти на основі українських народних ігор для дітей молодшого шкільного віку.

Об'єкт дослідження – український народний танець.

Предмет дослідження – інтерпретація українського ігрового фольклору у велику танцювальну форму.

Дослідження здійснювалося на основі комплексу методів: загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, конкретизація); практичних (уявне моделювання, постановочний процес).

Отже, сучасний фахівець-хореограф, який працює з дітьми має бути обізнаним з питань впровадження фольклорного матеріалу в освітній та творчий процеси. Танцювальний фольклор реалізує величезний виховний потенціал, сприяє культурному розвитку особистості, формує стійкі патріотичні установки та риси громадянина України. А це є запорукою вирішення основних виховних завдань нашої держави.

Література

1. Мартиненко О.В. Засоби хореографічної інтерпретації українських народних ігор в роботі дитячих хореографічних колективів. *Проблеми та перспективи розвитку хореографічного мистецтва (м. Херсон, 27 березня 2015 р.)*, під ред. В.В.Чуби. Херсон : МПП «Издательство ІТ», 2015. С. 130-138
2. Стратегія національно-патріотичного виховання URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text> (дата звернення: 28.10.2022).
3. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 28.10.2022)
4. Фольклор – що це таке та що до нього відноситься URL :<https://termin.in.ua/fol-klor/> (дата звернення: 28.10.2022).